

Hur är det att vara egenföretagare i Sverige?

Egenföretagande och entreprenörskap nämns allt oftare i den politiska debatten. De nya och inledningsvis ofta små företagen tros kunna påverka arbetsmarknaden positivt. Dels kan egenföretagande vara ett sätt för personer utan arbete att skapa en sysselsättning åt sig själva, dels kan det bidra till ekonomisk tillväxt och jobbskapande. Men hur är det att vara egenföretagare? I denna artikel diskuteras vilka det är som blir egenföretagare, hur egenföretagarna uppfattar sin livssituation vad gäller arbete och hälsa, i vilken grad det finns inkomstskillnader mellan olika grupper av egenföretagare och vilka faktorer som påverkar utträdet ur egenföretagande.

Intresset kring egenföretagare och egenföretagande har ökat i Sverige under de senaste åren. Både politiker och forskare diskuterar om egenföretagarna och deras ofta små företag kan bidra till ekonomisk tillväxt och jobbskapande (Fölster 2000; Acs m fl 2005; Nutek 2005; Henrekson och Stenkula 2006). Globaliseringen av ekonomin brukar nämnas som en förklaring till det ökade intresset för egenföretagande. I en ekonomi där många stora företag som traditionellt varit viktiga arbetsgivare flyttar delar av sin produktion till låglöneländer, har behovet av att det skapas nya företag, nya arbetsställen och nya jobb ökat. Egenföretagande brukar också ses som ett sätt för arbetslösa och personer utanför arbetsmarknaden att skapa en sysselsättning åt sig själva.

Denna artikel bygger på min avhandling i nationalekonomi. Jag presenterar och diskuterar mina resultat och sätter dem i relation till tidigare forskning i ämnet. Den övergripande frågan som jag försöker besvara är: Hur är det egentligen att vara egenföretagare i Sverige? I artikeln diskuteras olika aspekter av egenföretagande: Varför väljer man att bli egenföretagare? Hur är inkomsterna från egenföretagande? Hur nöjda är egenföretagare med sitt arbete? Vilka är det som lämnar egenföretagande? Artikeln avslutas med en diskussion kring framtida frågeställningar i ämnet.

1. Varför blir man egenföretagare?

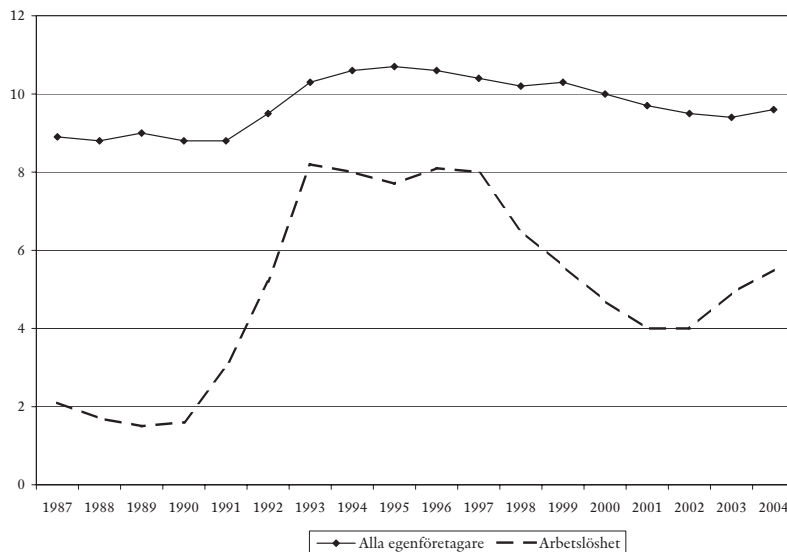
Hur många är egenföretagarna i dag och hur har utvecklingen varit de senaste decennierna? I figur 1 visas andelen egenföretagare i arbetskraften samt arbetslösheten under perioden 1987 till 2004. Under 1987 var knappt 9 procent av arbetskraften egenföretagare. Mellan 1991 och 1993 ökade andelen från 8,8 procent till 10,3 procent. Under samma period ökade arbetslöshe-

PERNILLA ANDERSSON

är fil dr i nationalekonomi vid Institutet för social forskning (SOFI), Stockholms universitet och Stockholms universitets Linnécentrum för integrationsstudier (SULCIS). Hennes forskning handlar främst om egenföretagare och bemaningsföretag med speciellt fokus på betydelsen av dessa sysselsättningsformer för invandrades möjligheter att etablera sig på den svenska arbetsmarknaden. pernilla.andersson@sofi.su.se

Tack till Eskil Wadensjö för kommentarer på en tidigare version av artikeln.

Figur 1
Egenföretagare och arbetslösa som andel av arbetskraften, 1987-2004. Procent

Anm: I AKU finns också en grupp som kallas "medhjälpare" i företag. Dessa individer är inte inkluderade i gruppen egenföretagare i figuren.

Källa: Arbetskraftsundersökningarna 1987-2004, SCB.

ten drastiskt, från 1,6 till 8,2 procent av arbetskraften. Det kan alltså vara så att en del av dem som blev arbetslösa under perioden valde att starta egna företag. Sedan år 2001 har andelen egenföretagare legat kring knappt 10 procent, vilket motsvarar ungefär 400 000 personer.

Egenföretagarna utgör alltså en relativt stor del av arbetskraften. Inom arbetsmarknadsforskningen brukar ofta egenföretagare exkluderas då det kan vara svårt att jämföra anställda och egenföretagare. Det gäller bl a när man studerar inkomster.

Forskarna har frågat sig vad som egentligen avgör vem det är som blir egenföretagare och vilka som inte blir det. För Sverige vet vi bl a att det är vanligare att män är egenföretagare, att egenföretagare i genomsnitt är något äldre än dem som är anställda, att en hög andel av egenföretagare bor i storstadsområden och att invandrare från icke-västliga länder är över-representerade bland egenföretagare (Andersson och Wadensjö 2003). Av den registerbaserade arbetsmarknadsstatistiken (RAMS) framgår att bland dem mellan 24 och 64 år som var sysselsatta i november 1998 var nästan 11 procent av de icke-västliga invandrarna egenföretagare jämfört med knappt 8 procent bland dem som är födda i Sverige och vars båda föräldrar är födda i Sverige.¹ Frågan varför det är så vanligt bland icke-västliga invandrare att

¹ I RAMS-statistiken definieras en individ som sysselsatt om denne har utfört inkomstbringande arbete motsvarande en timme under en mätvecka i november. En individ definieras som egenföretagare om den högsta novemberinkomsten kommer från egenföretagande ("inkomst från aktiv näringsverksamhet" för dem som har en enskild firma eller ett handelsbolag och lön från eget aktiebolag för dem som har ett fåmansaktiebolag). Inkomsten från aktiv näringsverksamhet multipliceras med faktorn 1,6 för att ta hänsyn till att rapporterad "inkomst från aktiv

vara egenföretagare har intresserat många forskare också internationellt (se t ex Light 1984; Borjas 1986; Clark och Drinkwater 2000; Lofstrom 2002; Lofstrom och Wang 2006). En förklaring som diskuteras är att invandrare är diskriminerade på den reguljära arbetsmarknaden och av ren nödvändighet startar egna företag för att på så sätt skaffa sig en sysselsättning (Fairlie och Meyer 1996). En annan förklaring kan vara att invandrare har en komparativ fördel i att erbjuda vissa varor och tjänster till konsumenter från samma land eller med samma etniska bakgrund (Borjas 1986; Yuengert 1995). En tredje möjlig förklaring är att många invandrare kommer från länder med en stark egenföretagartradition och har erfarenhet som egenföretagare i sitt hemland (Yuengert 1995).

Andra faktorer som kan förklara varför vissa blir egenföretagare och andra inte är tillgången på finansiella resurser (Lindh och Ohlsson 1996; Hurst och Lusardi 2004; Nykvist 2005) och inställningen till risk, där de som är beredda att ta en högre risk antas vara mer benägna att bli egenföretagare (Kihlstrom och Laffont 1979; Cramer m fl 2002; Ekelund m fl 2005). Det har också påvisats en koppling mellan föräldrarnas och deras vuxna barns sysselsättningsform. Om föräldrarna är egenföretagare så blir barnen som vuxna oftare egenföretagare (Hout och Rosen 2000; Dunn och Holtz-Eakin 2004).

Benägenheten att bli egenföretagare kan också påverkas av positionen på arbetsmarknaden. Valet att bli egenföretagare analyseras ofta utifrån antagandet att individen väljer det alternativ som ger högst förväntad nytta. Om man är arbetslös eller anställd kan därmed spela roll för valet att bli egenföretagare. Generellt finner man att benägenheten att bli egenföretagare är högre bland dem utan arbete än bland dem som redan har ett arbete (Carrasco 1999; Andersson och Wadensjö 2006a). För benägenheten bland anställda att bli egenföretagare antas skillnader i lön spela en stor roll. Hypotesen är att ju större den positiva skillnaden är mellan den förväntade inkomsten från att vara egenföretagare och att vara anställd, desto högre är sannolikheten att man väljer egenföretagande. Empiriska undersökningar av denna hypotes har dock gett blandade resultat (Rees och Shah 1986; Dolton och Makepeace 1990; Johansson 2002; Constant och Zimmermann 2006; Hammarstedt 2006).

Vilka är det bland de anställda som väljer att bli egenföretagare? Är det anställda som anser att de inte har uppnått den position och den inkomst som man kan förvänta sig av någon med en viss uppsättning (observerbara) produktiva egenskaper eller är det anställda som tvärtom lyckats väldigt bra men som kanske tror att de kan lyckas ännu bättre om de blir egenföretagare? Denna fråga har jag och Eskil Wadensjö undersökt genom att beräkna

näringsverksamhet" generellt sett är lägre än inkomsten från tjänst. Andelen egenföretagare enligt RAMS är några procentenheter lägre än vad som uppges i AKU. Detta beror på att man mäter på olika sätt. Statistiken från AKU baseras på intervjuer där respondenten får svara på en fråga om man är anställd, egenföretagare eller oavlönad medhjälpare. Detta gör troligen att en del personer som i AKU själva uppges att de är egenföretagare inte definieras som egenföretagare i sysselsättningsregistret.

skillnaden mellan den faktiska och den förväntade årsinkomsten för alla män som är födda i Sverige och som var anställda 1998 (Andersson och Wadensjö 2006b). Den förväntade inkomsten definieras som den predikterade inkomsten från en sk Mincer-ekvation, där vi kontrollerar för ålder, utbildning, civilstånd, om man har små barn och bostadsort.² Grovt sett delar vi upp populationen av anställda i tre grupper: (1) de som har en lägre inkomst än vad man kan förvänta sig; (2) de som har en inkomst som är i ungefärlig nivå med den förväntade; och (3) de som har en högre inkomst än den förväntade. Frågan är alltså vilken av dessa grupper som är mest benägen att bli egenföretagare. För att studera detta använder vi information om vilka av de anställda som är egenföretagare 2002.

Resultaten i Andersson och Wadensjö (2006b) visar att av dem som hade en lägre inkomst än förväntat var 3,2 procent egenföretagare 2002. Motsvarande siffror för de två andra grupperna var 2,2 respektive 2,9 procent. Det tycks alltså vara vanligare både bland dem som har en lägre och dem som har en högre inkomst än den förväntade att bli egenföretagare än bland dem med en inkomst i nivå med den förväntade. Dessa skillnader mellan grupperna kvarstår när regressioner för sannolikheten att bli egenföretagare med kontroll för individegenskaper skattas. En förklaring till varför de med en lägre inkomst än den förväntade blir egenföretagare kan vara att de inte är nöjda med sin lön och arbetssituation. Men vad kan förklaringen vara till att de med en högre inkomst än den förväntade blir egenföretagare? En hypotes är att dessa individer är verkligt högpresterande, men att de på grund av den sammanpressade lönestrukturen på den svenska arbetsmarknaden inte upplever att de får full kompensation för sin kompetens. Att bli egenföretagare kan då vara ett sätt att bli mer framgångsrik.

I nästa steg i studien studeras bara dem som blev egenföretagare för att se om det finns skillnader mellan de tre grupperna i hur framgångsrika de är som egenföretagare. Vi finner att de som hade en högre inkomst än förväntat som anställd lyckas allra bäst när inkomst, sannolikheten att ha anställda och omsättning i företaget används som mått på framgång.

Vår förklaring till varför framgångsrika anställda är mer benägna än den ”genomsnittlige” anställda att bli egenföretagare bygger på att det finns en sammanpressad lönestruktur på arbetsmarknaden. Det vore intressant om denna typ av studie kunde göras för andra länder som har en lönestruktur med större spridning, i syfte att undersöka om vår hypotes kan få ett mer generellt stöd.

2. Inkomster från egenföretagande

Inkomsten från egenföretagande kan antas vara en viktig bestämningsfaktor för om man väljer att bli egenföretagare eller inte. När man analyserar registerdata för Sverige framgår det att egenföretagarna, framför allt de

² För en delpopulation har vi också information om timlön, vilken vi använder för att göra en parallell analys av skillnaden mellan faktisk och predikterad timlön.

som har enskild firma, i genomsnitt har betydligt lägre inkomster än vad anställda har. Det finns många svårigheter med att jämföra inkomster mellan anställda och egenföretagare så det är inte en självklar slutsats att egenföretagare har sämre konsumtionsmöjligheter än anställda. Det antas t ex ske en viss underrapportering av inkomsterna till skattemyndigheten bland egenföretagare. Engström och Holmlund (2006) uppskattar att egenföretagare i genomsnitt underrapporterar sina inkomster med runt 30 procent.

Vad som lättare låter sig göras är att jämföra inkomster bland olika grupper av egenföretagare. I en uppsats baserad på registerdata från SCB har jag studerat om det finns inkomstskillnader mellan infödda och invandrade egenföretagare (Andersson 2006a). Rörligheten in och ut från egenföretagande är relativt stor. Runt 30 procent av nya egenföretagare slutar under det första året (Andersson 2006c). Dessutom tycks inkomsterna fluktuera mellan åren. Jag har därför valt att studera en grupp av egenföretagare som har denna form av sysselsättning under fem år i följd, från 1998 till 2002. Detta innebär naturligtvis att den grupp som studeras inte är slumpmässigt vald. Det är en grupp av egenföretagare som måste betraktas som relativt framgångsrik. Om man finner inkomstskillnader mellan infödda och invandrare i denna grupp så borde det kunna säga oss något mer om invandrarnas situation än om man finner skillnader bland dem som är egenföretagare under ett visst år. Jag använder genomsnittlig årsinkomst från egenföretagande beräknad över perioden 1998–2002 som inkomstmått.

Finns det då någon anledning att förvänta sig att det ska finnas inkomstskillnader när man tar hänsyn till skillnader i individegenskaper som kan tänkas påverka egenföretagarinkomsten, företagets startår samt vilken bransch företaget finns i? En hypotes som testas av Borjas och Bronars (1989) är att egenföretagare i minoritetsgrupper, i deras fall svarta, invandrare från Asien och invandrare från Syd- och Mellanamerika (*hispanics*), har lägre inkomster på grund av att konsumenterna diskriminerar egenföretagare ur dessa grupper. En annan typ av diskriminering som indirekt skulle kunna påverka egenföretagarinkomster är att banker diskriminerar egenföretagare i minoritetsgrupper när det gäller möjligheterna att få lån, men också när det gäller vilka räntor de får betala (Blanchflower m fl 2003). En tredje förklaring är att invandrade egenföretagare har en lägre reservationsinkomst än infödda egenföretagare. Om alternativet till att vara egenföretagare för invandrare i högre utsträckning är att vara arbetslös, behöver inte den förväntade inkomsten från egenföretagande vara särskilt hög för att det ska vara ett attraktivt alternativ. Om det bland infödda i stället är så att alternativet i högre utsträckning är att vara anställd kan detta leda till genomsnittliga skillnader i reservationsinkomsten.

Arbetsmarknadssituationen skiljer sig mycket åt mellan olika grupper av invandrare. Då datamaterialet i Andersson (2006a) inkluderar alla individer i Sverige som varit egenföretagare under hela perioden 1998–2002 (91 780 personer), kan jag dela upp utrikes födda i sju olika grupper. I tabell 1 presenteras genomsnittliga procentuella inkomstskillnader mel-

Tabell 1
Genomsnittliga
inkomstskillnader
mellan personer föd-
da i Sverige (föräldrar
födda i Sverige) och
utrikes födda. Procent

Födelseland (antal individer)	Kvantilregression		OLS
	10:e percentil	90:e percentil	
Norden (2 630)	14	5	9
Västländer (1 400)	25	8	17
Östeuropa (1 487)	45	18	29
Afrika och Mellanöstern (688)	54	30	42
Iran, Irak, Turkiet (1 244)	51	36	47
Sydamerika (100)	26	17	28
Asien (förutom Iran, Irak, Turkiet, Mellanöstern) (389)	51	23	39

Anm: Beräkningarna är baserade på regressioner med kontroll för ålder, ålder i kvadrat, kön, utbildning, ålder när man invandrade till Sverige (för utrikes födda), civilstånd, bostadslän, bransch och företagets startår. Den beroende variabeln är logaritmen av den genomsnittliga årsinkomsten under de fem år som är inkluderade i studien, dvs 1998-2002.

Källa: Andersson (2006a).

lan infödda och olika grupper av invandare. Beräkningarna är baserade på regressioner där jag kontrollerar för ålder, ålder i kvadrat, kön, utbildning, ålder när man invandrade till Sverige (för utrikes födda), civilstånd, bostadslän, bransch och företagets startår. Både minstakvadratskattningar (OLS) och s k kvantilregressioner presenteras. I de senare kan det undersökas hur inkomstgapet mellan infödda och invandrare varierar över inkomstfördelningen. OLS-skattningarna visar att det finns betydande inkomstskillnader. Till exempel har egenföretagare från Iran, Irak och Turkiet i genomsnitt 45 procent lägre inkomster än infödda egenföretagare. För egenföretagare födda i Norden är skillnaden mindre, men de har dock klart lägre inkomster än infödda egenföretagare. När dessa skillnader jämförs med hur det ser ut bland anställda finner man att skillnaderna för alla invandrargrupper är större bland egenföretagare. Kvantilregressionerna visar att inkomstgapet är mindre bland dem som har höga inkomster än bland dem med låga inkomster. Vad skillnaden i inkomstgapet över inkomstfördelningen beror på är svårt att säga. Andra studier visar att det inte finns något liknande mönster bland anställda (Vilhelmsson 2002).

3. Hur nöjda är egenföretagarna?

Vi har konstaterat att egenföretagare i Sverige i genomsnitt har lägre inkomster än vad anställda har. När det gäller valet att bli egenföretagare brukar man anta att inte bara den förväntade inkomsten och den monetära nyttan av att vara egenföretagare spelar roll. I ett flertal studier diskuteras också om egenföretagande kan ge en s k icke-pekuniär nytta som är högre än vid anställning. Det kan handla om en högre tillfredsställelse som beror på att man har mer frihet, högre självbestämmande, mer kontroll över sitt arbete

och att man inte har någon chef. Man skulle kunna tänka sig att detta även leder till att man är mer nöjd med livet som helhet än vad man skulle ha varit som anställd. Ett flertal studier visar också att egenföretagare är mer nöjda med sitt arbete än vad anställda är (Blanchflower och Oswald 1998; Blanchflower 2004; Benz och Frey 2004; Taylor 2004).

Men att vara egenföretagare behöver inte vara odelat positivt. Egenföretagare arbetar mer, har kortare semester och har inte samma möjligheter att sjukskriva sig vid sjukdom som anställda har. Det är faktorer som generellt sätt förknippas med en högre nivå av upplevd stress vilket i sin tur kan leda till olika hälsoproblem, både fysiska och psykiska. Med intervjudata från Levnadsnivåundersökningen (LNU) 1991 och 2000 studerar jag skillnader i välbefinnandet mellan anställda och egenföretagare (Andersson 2006b). Som mått på välbefinnande använder jag (1) tillfredsställelse med arbetet; (2) hur nöjd man är med sitt dagliga liv; (3) om man upplever att arbetet är stressigt; (4) om man upplever sitt arbete som psykiskt ansträngande; (5) om man har mentala hälsoproblem (trötthet, sömnsvårigheter, nervösa besvär, depression); och (6) om man upplever att den allmänna hälsan inte är så bra.

Ett metodproblem i denna typ av studier är att det inte är slumpmässigt vem som blir egenföretagare. Valet att bli egenföretagare kan vara korrelerat med faktorer som också påverkar hur man uppfattar sitt arbete och sitt liv i allmänhet. Det kan vara svårt att avgöra om det är egenföretagandet i sig som gör att man blir mer nöjd med sitt arbete eller om de som väljer att bli egenföretagare skulle ha varit mer nöjda med sitt arbete även om de inte blivit egenföretagare. Med paneldata kan man försöka hantera denna typ av problem genom att estimeras *fixed-effect*-modeller. Enkelt uttryckt innebär det att man undersöker hur de olika utfallen förändras mellan åren för individer som byter från att vara anställda 1991 till att vara egenföretagare 2000 eller vice versa.

Det tydligaste resultatet i Andersson (2006b) är att de som blir egenföretagare också blir mer nöjda med sitt arbete, ett resultat som stämmer överens med tidigare internationella studier. Det tycks finnas en positiv korrelation mellan att vara egenföretagare och att vara mer nöjd med sitt liv i allmänhet. Jag kan dock inte säga om det beror på att egenföretagande i sig leder till att man blir lyckligare eller om det i själva verket är så att de personer som blir egenföretagare är mer nöjda oavsett sysselsättningsform. Inga skillnader mellan anställda och egenföretagande när det gäller om man upplever sitt arbete som stressigt eller det allmänna hälsotillståndet kan påvisas. När det gäller upplevelsen av sitt arbete som psykiskt ansträngande och om man har problem med den mentala hälsan är det svårt att dra några entydiga slutsatser. Dock tycks egenföretagande leda till att man känner sig mer trött än när man var anställd. Detta resultat tyder på att även om egenföretagare är mer nöjda med sitt arbete så kanske det ändå inte passar alla.

4. Vilka lämnar egenföretagande?

Mycket i den politiska diskussionen kring egenföretagande fokuserar på hur nya företag ska startas och hur man ska uppmuntra småföretagare att anställa. Minst lika viktigt, men inte lika uppmärksammat, är vad som påverkar möjligheterna att överleva som egenföretagare. De tre första åren anses ofta vara den mest kritiska perioden i ett nytt företags liv. Precis som det finns undersökningar av vilka faktorer som ökar respektive minskar sannolikheten att bli egenföretagare finns det motsvarande typ av studier när det gäller sannolikheten att lämna egenföretagande (se t ex Bates 1990; Carrasco 1999; Taylor 1999; Johansson 2000; van Praag 2003; Lofstrom och Wang 2006).

Med hjälp av registerdata från SCB, där sysselsättningsregistret utgör den viktigaste informationskällan, har jag studerat överlevnadssannolikheter bland alla de individer som blev egenföretagare 1999 (Andersson 2006c).³ Datamaterialet är uppbyggt så att jag för denna grupp av nya egenföretagare kan identifiera deras status på arbetsmarknaden för åren 1998, 2000, 2001 och 2002. Den inverkan tidigare arbetsmarknadsstatus har på möjligheterna att lyckas som egenföretagare borde vara av stort intresse. Det går att se hur det går för arbetslösa som blir egenföretagare jämfört med t ex anställda som väljer att bli egenföretagare. Om man lämnar egenföretagande inom perioden fram till 2002 kan jag också identifiera status på arbetsmarknaden efter det att man lämnat egenföretagande. Här går det att jämföra vad olika grupper gör om man lämnar egenföretagande. I tabell 2 presenteras andelarna i olika grupper som lämnar egenföretagande och vad man lämnar egenföretagande för.⁴ Skillnaderna mellan olika grupper är inte så stora när det gäller andelen som har lämnat egenföretagande under det första året. I genomsnitt i hela populationen är det ungefär 32 procent som lämnar egenföretagande. Jag har valt att i tabellen bara presentera andelarna för hur många som lämnar egenföretagande under det första året. Bland dem som är kvar efter ett år är det ungefär 23 procent som lämnar under det andra året och av dem som då är kvar lämnar knappt 17 procent egenföretagande under det tredje året. Överlevnadssannolikheten ökar alltså med tiden.

Det kan vara något förvånande att överlevnadssannolikheterna är ungefär lika stora för unga och äldre, för infödda och invandrare och för olika utbildningsgrupper. Om man i stället delar upp dem som lämnar egenföretagande i grupper efter deras arbetsmarknadsstatus år 2000, finner man betydande skillnader. Det gäller t ex andelen infödda som blir anställda, drygt 15 procent, jämfört med knappt 7 procent för icke-västliga invandrare. Ande-

³ En individ tillhör denna grupp om hon eller han definieras som egenföretagare i sysselsättningsregistret (se fotnot 1) samt att företaget har startats under 1999.

⁴ Jag har estimerat en logit-modell och en *single risk Cox proportional hazard*-modell för att studera sannolikheten att lämna egenföretagande, samt en multinomial logit-modell och en *competing risk Cox proportional hazard*-modell för att studera sannolikheten att lämna egenföretagande för olika alternativ. Regressionsresultaten stämmer väl överens med vad den deskriptiva statistiken visar.

	Lämnar egenföretagande	Lämnar egenföretagande för...			
		Anställning	Arbetslöshet	Ekonomisk inaktivitet	Annat
<i>Kön</i>					
Män	35,0	14,2	7,8	6,4	6,7
Kvinnor	31,1	13,9	5,4	5,5	6,3
<i>Ålder</i>					
16–24	38,8	18,7	4,0	3,8	12,3
25–35	32,7	15,9	6,6	5,1	5,1
36–45	30,2	13,7	7,1	5,0	4,4
46–55	29,2	12,9	6,1	5,5	4,7
>55	36,5	7,5	5,0	11,2	12,9
<i>Födelseland</i>					
Infödda	32,4	15,3	5,5	5,1	6,5
Västliga invandrare	32,0	12,0	5,9	8,2	6,0
Icke-västliga invandrare	32,6	6,6	11,0	8,9	6,1
<i>Utbildning</i>					
Grundskoleutbildning	31,3	8,9	6,4	8,0	8,0
Gymnasial utbildning	30,1	12,4	6,7	5,5	5,5
Högre utbildning	37,0	19,8	5,3	5,0	7,1
<i>Sysselsättningsstatus 1998</i>					
Anställd	30,2	19,8	2,9	3,1	4,4
Arbetslös	33,5	10,2	14,5	4,9	3,8
Ekonomiskt inaktiv	33,9	6,3	3,6	16,4	7,5
Annat	38,3	15,0	3,9	5,4	14,0
<i>Bransch – ett urval</i>					
Tillverkning	28,9	11,7	6,5	5,1	5,7
Bygg	16,6	8,1	2,8	3,0	2,7
Handel	33,1	10,7	7,8	7,9	6,8
Hotell och restaurang	35,1	7,7	12,9	7,3	7,2
Transport	15,1	7,3	2,6	3,4	1,8
Företagstjänster	33,2	18,3	5,2	4,2	5,5
Hälso- och sjukvård	20,4	13,2	2,9	1,7	2,6
Offentlig service	28,5	13,3	5,7	4,9	4,6
Alla	32,4	14,0	6,2	5,8	6,3
Antal observationer	7 272	3 143	1 391	1 296	1 442

Tabell 2
Andel i olika grupper som lämnar egenföretagande under 2000 och andel som lämnar egenföretagande för olika alternativ. Procent

Anm: Gruppen definierad som "ekonomiskt inaktiva" innefattar individer för vilka det inte finns någon kontrolluppgift under året. Gruppen "annat" är en heterogen grupp som innefattar individer som inte kunnat definieras som tillhörande någon av de andra grupperna.

Källa: Andersson (2006c).

len bland icke-västliga invandrare som blir arbetslösa är däremot högre än andelen bland infödda. Av dem som tidigare var arbetslösa lämnar drygt 10 procent egenföretagande för en anställning. Detta är i och för sig en inte så liten andel, med det ska jämföras med att nästan 20 procent av de som var anställda året innan de blev egenföretagare återvänder till en anställning.

Av den här typen av registerdata framgår egentligen ingenting om skälen till varför man lämnar egenföretagande. Det kan dels bero på att man helt enkelt misslyckas och företaget går i konkurs, men det kan också bero på att man föredrar att vara anställd och väljer att lämna egenföretagande om man får ett bra jobberbjudande även om man skulle kunna fortsätta att driva företaget. Eftersom vi kan se vad som händer efter det att någon lämnar egenföretagande skulle vi också kunna säga något om skälen till varför man lämnar. Om individen väljer det alternativ på arbetsmarknaden som ger högst förväntad nytta kan man anta att nyttan av att vara egenföretagare är förhållandevis liten (risken för konkurs kan vara överhängande) om man i stället blir arbetslös. Om man i stället lämnar egenföretagande för en anställning är troligen sannolikheten högre att man faktiskt skulle kunna fortsätta att driva företaget om man så ville. Många kan dock föredra en anställning framför att vara egenföretagare och detta gäller inte minst högutbildade. Anställning kan upplevas som en tryggare sysselsättningsform.

För individens egen del kan det alltså vara en positiv händelse att man lämnar egenföretagande och i stället blir anställd. Det behöver dock inte vara odelat positivt ur ett samhällsekonomiskt perspektiv. Det är kanske dessa egenföretagare som framför allt skulle kunna bidra till ekonomisk tillväxt och jobbskapande i ekonomin.

5. Avslutande diskussion

Är egenföretagande bra eller dåligt? Behövs det fler egenföretagare och hur ska man i så fall få fler att välja denna sysselsättningsform, i alla fall under en period av sitt yrkesliv? Är det bra för icke-västliga invandrare som har svårigheter att få en anställning att bli egenföretagare, trots att deras inkomster är låga? Hade det kanske varit bättre om de fortsatt att vara arbetssökande under en tid för att invänta ett tillräckligt bra jobberbjudande? Det här är till viss del normativa frågor och det finns inga enkla svar. Som diskuterades inledningsvis kan man dels se egenföretagande som en drivkraft bakom ekonomisk tillväxt, dels som ett sätt för arbetslösa och ekonomiskt inaktiva att skaffa sig en sysselsättning. Råder det ett motsatsförhållande mellan dessa båda aspekter? Är gruppen som blir egenföretagare för att de ”måste” också de som kan bidra till ekonomisk tillväxt och jobbskapande eller är det ”andra” grupper av egenföretagare som man hoppas ska kunna åstadkomma detta? Ibland brukar man prata om ”egenföretagare” å ena sidan och ”entreprenörer” å andra sidan, där det är entreprenörerna man tror ska kunna påverka ekonomin positivt. De ”sanna” entreprenörerna kan dock finnas i alla grupper. De som känner sig ”tvingade” att bli egenföretagare

på grund av svårigheter att få en anställning kanske är de som blir mest framgångsrika.

Jag anser att dessa frågor är viktiga att diskutera av åtminstone två orsaker. Dels är det en viktig fråga vad gäller integrationen av invandrare på den svenska arbetsmarknaden. Är egenföretagande en väg in på den svenska arbetsmarknaden och i det svenska samhället? Eller innebär egenföretagande snarare att man får en låg inkomst och att man tappar kontakten med arbetsförmedlarna eftersom man betraktas som sysselsatt? Det är de som skulle kunna hjälpa till att hitta en "vanlig" anställning. Dels är det en viktig fråga beträffande effekterna på ekonomisk tillväxt och jobbskapande. I vilken utsträckning leder fler småföretagare till att nya jobb skapas? Jag tror att mer forskning inom detta område kommer att efterfrågas av beslutsfattare för att man ska få ökad insikt i hur det faktiskt är att vara egenföretagare i Sverige.

Acs, Z, D Audretsch, P Braunerhjelm och B Carlsson (2005), "Growth and Entrepreneurship: An Empirical Assessment", CEPR Discussion Paper 5409.

Andersson, P (2006a), "Self-Employed Immigrants in Sweden: Are They as Successful as Natives?", i Andersson, P, *Four Essays on Self-Employment*, Avhandlingsserie 69, Institutet för social forskning, Stockholms universitet.

Andersson, P (2006b), "Happiness and Health: Well-being among the Self-Employed", under utgivning i *Journal of Socio-Economics*.

Andersson, P (2006c), "Determinants of Exits from Self-Employment", i Andersson, P, *Four Essays on Self-Employment*, Avhandlingsserie 69, Institutet för social forskning, Stockholms universitet.

Andersson, P och E Wadensjö (2003), "En arbetslöshetsförsäkring för alla sysselsatta? Anställda i bemanningsföretag och egenföretagare", *Arbetsmarknad & Arbetsliv*, årg 9, s 189-209.

Andersson, P och E Wadensjö (2006a), "Do the Unemployed become Successful Entrepreneurs? A Comparison between the Unemployed, Inactive and Wage-earners", under utgivning i *International Journal of Manpower*.

Andersson, P och E Wadensjö (2006b), "Wage-Earners Who Become Self-Employed: The Impact of Income and Wages", i Andersson, P, *Four Essays on Self-Employment*, Avhandlingsserie 69, Institutet för social forskning, Stockholms universitet.

Bates, T (1990), "Entrepreneur Human Capital Inputs and Small Business Longevity",

Review of Economics and Statistics, vol 72, s 551-559.

Benz, M och B S Frey (2004), "Being Independent Raises Happiness at Work", *Swedish Economic Policy Review*, vol 11, nr 2, s 97-138.

Blanchflower, D G (2004), "Self-Employment: More May Not Be Better", *Swedish Economic Policy Review*, vol 11, nr 2, s 15-73.

Blanchflower, D G, P B Levine och D J Zimmerman (2003), "Discrimination in the Small Business Credit Market", *Review of Economics and Statistics*, vol 85, s 930-943.

Blanchflower, D G och A Oswald (1998), "What Makes an Entrepreneur?", *Journal of Labour Economics*, vol 16, s 26-60.

Borjas, G J (1986), "The Self-Employment Experience of Immigrants", *Journal of Human Resources*, vol 21, s 485-506.

Borjas, G J och S G Bronars (1989), "Consumer Discrimination and Self-Employment", *Journal of Political Economy*, vol 97, s 581-605.

Carrasco, R (1999), "Transitions to and from Self-Employment in Spain: An Empirical Analysis", *Oxford Bulletin of Economics and Statistics*, vol 61, s 315-341.

Clark, K och S Drinkwater (2000), "Pushed Out or Pulled In? Self-Employment among Ethnic Minorities in England and Wales", *Labour Economics*, vol 7, s 603-628.

Constant, A och K F Zimmermann (2006), "The Making of Entrepreneurs in Germany: Are Native Men and Immigrants Alike?", *Small Business Economics*, vol 26, s 279-300.

Cramer, J S, J Hartog, N Jonker och C M van Praag (2002), "Low Risk Aversion Encourages the Choice for Entrepreneurship: An Empirical Test of Truism", *Journal of Econo-*

REFERENSER

- mic Behaviour & Organization*, vol 48, s 29-36.
- Dolton, P J och G H Makepeace (1990), "Self-Employment among Graduates", *Bulletin of Economic Research*, vol 42, s 35-53.
- Dunn, T och D Holtz-Eakin (2004), "Financial Capital, Human Capital, and the Transition to Self-Employment: Evidence from Intergenerational Links", *Journal of Labor Economics*, vol 18, s 282-305.
- Ekelund, J, E Johansson, M-R Järvelin och D Lichtermann (2005), "Self-Employment and Risk Aversion – Evidence from Psychological Test Data", *Labour Economics*, vol 12, s 649-659.
- Engström, P och B Holmlund (2006), "Tax Evasion and Self-Employment in a High-Tax Country: Evidence from Sweden", Working Paper 2006:12, Nationalekonomiska institutionen, Uppsala universitet.
- Fairlie, R W och B D Meyer (1996), "Ethnic and Racial Self-Employment Differences and Possible Explanations", *Journal of Human Resources*, vol 31, s 757-793.
- Fölster, S (2000), "Do Entrepreneurs Create Jobs?", *Small Business Economics*, vol 14, s 137-148.
- Hammarstedt, M (2006), "The Predicted Earnings Differential and Immigrants Self-Employment in Sweden", *Applied Economics*, vol 38, s 619-630.
- Henrekson, M och M Stenkula (2006), "Entreprenörskap och företagande. Om entreprenörskap och tillväxt", Policy Paper 5, Institutet för Näringslivsforskning, Stockholm.
- Hout, M och H S Rosen (2000), "Self-Employment, Family Background, and Race", *Journal of Human Resources*, vol 35, s 670-692.
- Hurst, E och A Lusardi (2004), "Liquidity Constraints, Household Wealth, and Entrepreneurship", *Journal of Political Economy*, vol 112, s 319-347.
- Johansson, E (2000), "Determinants of Self-Employment Duration – Evidence from Finnish Micro-Data", i Johansson, E, *Essays on the Determinants of Self-Employment*, Ekonomi och Samhälle 85, Svenska Handelshögskolan, Helsingfors.
- Johansson, E (2002), "Self-Employment and the Predicted Earnings Differential – Evidence from Finland", *Finnish Economic Papers*, vol 13, s 45-55.
- Kihlstrom, R E och J-J Laffont (1979), "A General Equilibrium Entrepreneurial Theory of Firm Formation Based on Risk Aversion", *Journal of Political Economy*, vol 87, s 719-748.
- Light, I (1984), "Immigrant and Ethnic Enterprise in North America", *Ethnic and Racial Studies*, vol 7, s 195-216.
- Lindh, T och H Ohlsson (1996), "Self-Employment and Windfall Gains: Evidence from the Swedish Lottery", *Economic Journal*, vol 106, s 1515-1526.
- Lofstrom, M (2002), "Labor Market Assimilation and the Self-Employment Decision of Immigrant Entrepreneurs", *Journal of Population Economics*, vol 15, s 83-114.
- Lofstrom, M och C Wang (2006), "Hispanic Self-Employment: A Dynamic Analysis of Business Ownership", Discussion Paper 2101, IZA, Bonn.
- NUTEK, (2005), "Vem vill bli företagare? Attityder till företagande i Sverige 2004", Serie B 2005: 2, NUTEK Förlag, Stockholm.
- Nykvist, J (2005), "Entrepreneurship and Liquidity Constraints: Evidence from Sweden", Working Paper 2005:21, Nationalekonomiska institutionen, Uppsala universitet.
- van Praag, M C (2003), "Business Survival and Success of Young Small Business Owners", *Small Business Economics*, vol 21, s 1-17.
- Rees, H och A Shah (1986), "An Empirical Analysis of Self-Employment in the UK", *Journal of Applied Econometrics*, vol 1, s 95-108.
- Taylor, M P (1999), "Survival of the Fittest? An Analysis of Self-Employment Duration in Britain", *Economic Journal*, vol 109, s 140-155.
- Taylor, M (2004), "Self-employment in Britain: When, Who and Why?", *Swedish Economic Policy Review*, vol 11, nr 2, s 139-173.
- Vilhelmsson, R (2002), "The Immigrant-Native Wage Gap in Sweden: Is There a Difference between the Top and the Bottom of the Distribution?", i Vilhelmsson, R, *Wages and Unemployment of Immigrants and Natives in Sweden*, Avhandlingsserie 56, Institutet för social forskning, Stockholms universitet.
- Yuengert, A M (1995), "Testing Hypotheses of Immigrant Self-Employment", *Journal of Human Resources*, vol 30, s 194-204.